

**Koncepce přípravy občanů k obraně státu
2019–2024**

Praha 2019

OBSAH

ČÁST A: VÝCHODISKA	3
1. ÚVOD	4
2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	5
3. CÍLE KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	12
ČÁST B: KONCEPCE – CÍLOVÝ STAV	13
4. REŽIMY PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	14
5. RÁMEC PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	15
6. PŘÍPRAVA V REZORTU MINISTERSTVA OBRANY	17
6.1 Akreditované vzdělávání na vojenských školách	18
6.2 Celoživotní vzdělávání	20
7. PŘÍPRAVA MIMO REZORT MINISTERSTVA OBRANY	22
7.1 Příprava pedagogických pracovníků	22
7.2 Příprava státních zaměstnanců státní správy, úředníků územní samosprávy a volených zastupitelů	25
7.3 Příprava v rámci základního a středního vzdělávání	26
7.4 Příprava studentů terciárního vzdělávání	30
7.5 Příprava ostatní dospělé populace	31
8. ROLE KRAJSKÝCH VOJENSKÝCH VELITELSTVÍ	35
9. INFORMAČNĚ-KOMUNIKAČNÍ AKTIVITY	38
10. FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ	41
11. VYUŽITÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ	42
12. INFORMACE VLÁDĚ	44
13. ZÁVĚR	45

ČÁST A: VÝCHODISKA

1. ÚVOD

Příprava občanů k obraně státu je nedílnou součástí plánování obrany státu. Úroveň připravenosti občanů v této oblasti významně ovlivňuje funkčnost systému zajišťování obrany České republiky jako celku. Kvalita, pravidelnost a komplexní zaměření přípravy občanů k obraně státu přispívají ke snižování škod na majetku a zejména ke snižování ztrát na lidských životech při vyhlášení stavu ohrožení státu¹ nebo válečného stavu, ale i při běžných mimořádných událostech či za krizových situací nevojenského charakteru.

V systému zajišťování obrany je role občana jedinečná - je zároveň subjektem i objektem zajišťování obrany. Je proto v zájmu občana, ale i v zájmu státu a jeho institucí přípravu občanů k obraně řešit systematicky a koncepčně, přičemž základním stavebním kamenem tohoto systému musí být vzdělávání na základních a středních školách. Vzhledem k existenci plně profesionální Armády České republiky je tato potřeba navíc umocněna z důvodu postupného mizení vazeb mezi občany státu a příslušníky jeho ozbrojených sil.

Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2019–2024 (dále jen „Koncepce“) navazuje na Koncepci přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 schválenou usnesením vlády ze dne 16. ledna 2013 č. 38.

Východisky pro zpracování Koncepce byly kromě právního řádu České republiky také vyhodnocení splnění opatření vyplývajících z předchozí koncepce, analýza současného stavu provádění přípravy občanů k obraně státu, programové prohlášení vlády² a zásady stanovené Bezpečnostní strategií České republiky³, Obrannou strategií České republiky⁴ a Ústředním plánem obrany státu⁵.

Koncepce bere do úvahy dosavadní poznatky, zjištění a zkušenosti Ministerstva obrany při provádění přípravy občanů k obraně státu. Při její tvorbě byly využity také související koncepční materiály jiných rezortů a výsledky činnosti mezirezortních pracovních skupin zabývajících se problematikou vzdělávání v oblasti zajišťování bezpečnosti státu.

Na tvorbě Koncepce se podílely věcně příslušné správní úřady, její obsah byl diskutován také se zástupci akademické obce, s odbornou veřejností, profesními sdruženími a nestátními neziskovými organizacemi. Při zpracování Koncepce byly zohledněny rovněž využitelné zkušenosti z provádění přípravy občanů k obraně státu v Maďarsku, Polsku, na Slovensku a v Německu, jakož i informace o legislativním řešení dobrovolné přípravy občanů k obraně státu mimo výkon branné povinnosti v Estonsku, Litvě a Finsku⁶.

¹ Pro potřeby Koncepce je za stav ohrožení státu vždy považován stav ohrožení státu vyhlášený v souvislosti se zajišťováním obrany před vnějším napadením.

² Schválené usnesením vlády ze dne 27. června 2018 č. 445.

³ Schválená usnesením vlády ze dne 4. února 2015 č. 79.

⁴ Schválená usnesením vlády ze dne 13. března 2017 č. 194.

⁵ Schválený usnesením vlády ze dne 15. srpna 2018 č. 516.

⁶ Uvedené v návrhu věcného záměru zákona o připravenosti občanů k obraně státu (č. OVA 976/17).

2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

V současném právním řádu je příprava občanů k obraně státu řešena zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Podle § 52 tohoto zákona má příprava občanů k obraně státu charakter vzdělávání. V míru se provádí v rámci základního a středního vzdělávání i v rámci jiné státem uznané vzdělávací činnosti. Občany k obraně státu připravují zejména školy, školská zařízení a další vzdělávací zařízení. Pro ostatní občany České republiky je příprava občanů k obraně státu v míru dobrovolná, za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je princip dobrovolnosti nahrazen povinností. Na přípravě občanů k obraně státu se mohou podílet spolky, církve, náboženské společnosti a další právnické osoby v součinnosti s územními samosprávnými celky.

Příprava občanů k obraně státu zahrnuje zejména zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní obraně, zájmovou činnost s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a další činnosti spojené s branností a se zabezpečením přípravy k obraně státu⁷.

Pro přípravu občanů k obraně státu je z obsahového hlediska využitelná také jejich příprava na řešení mimořádných událostí a krizových situací nevojenského charakteru. Vychází především ze zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, a vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Příprava na řešení krizových situací nevojenského charakteru je realizována v gesci Ministerstva vnitra. Základními koncepčními dokumenty k této problematice jsou Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030⁸ a Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení⁹.

Při vyhodnocení Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 bylo konstatováno, že většina cílů stanovených touto koncepcí byla splněna. Z tohoto pohledu lze za pozitivní považovat zejména tyto skutečnosti:

- problematika obrany státu byla v roce 2013 zapracována do rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání a základní školy ji od 1. září 2013 začaly vyučovat;
- v září 2014 byla Ministerstvu obrany ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy udělena akreditace k provádění vzdělávacích programů pro účely zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů; zároveň byly

⁷ § 52 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

⁸ Schválená usnesením vlády ze dne 23. října 2013 č. 805.

⁹ Schválená usnesením vlády ze dne 10. července 2017 č. 508.

akreditovány programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků působících na základních a následně také na středních školách¹⁰;

- v rámci novelizace zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, bylo úpravou provedenou v § 78 odst. 6 zajištěno, že v případě akreditace studijních programů zaměřených na přípravu odborníků v oblasti bezpečnosti České republiky je podmínkou pro udělení akreditace studijního programu (respektive pro uskutečňování studijního programu na základě oprávnění vyplývajícího z institucionální akreditace) kladné stanovisko (respektive povolení) Ministerstva obrany i Ministerstva vnitra;
- byla prováděna úzká součinnost s ostatními věcně příslušnými ministerstvy podílejícími se na implementaci Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 zaměřená na výměnu zkušeností a plánování a koordinaci aktivit; vzhledem k příbuznosti a vzájemnému prolínání se témat bezpečnosti a obrany státu se jednalo zejména o spolupráci s Ministerstvem vnitra (Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky), a to jak na ústřední, tak na regionální úrovni;
- problematika obrany státu byla předmětem četných jednání v rámci různých pracovních a expertních skupin a vystoupení na odborných konferencích a seminářích pořádaných ústředními správními úřady, orgány územní samosprávy, akademickou obcí, profesními sdruženími nebo subjekty neziskového sektoru;
- byl zaveden systém provádění prezentací organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na podporu vzdělávacího procesu na základních a středních školách¹¹ a prezentací pro širokou veřejnost;
- na podporu procesu přípravy občanů k obraně státu byly Ministerstvem obrany vytvořeny dotační programy Příprava občanů k obraně státu a Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva¹²; na realizaci projektů byla v jednotlivých letech ze strany Ministerstva obrany vyčleněna finanční podpora ve výši cca 2,5 mil. Kč ročně;
- díky souběžnému působení odborných orgánů, aktivitám organizačních celků Ministerstva obrany a efektivnímu využívání dostupných nástrojů, zejména v oblasti informačně-komunikačních aktivit, bylo zvýšeno povědomí občanů o problematice obrany státu.

¹⁰ Čj. MSMT-35302/2014 ze dne 30. září 2014 resp. čj. MSMT- 959/2018-1-104 ze dne 20. března 2018.

¹¹ Na základních školách od roku 2013, na středních školách od roku 2016.

¹² Dotační program Příprava občanů k obraně státu byl vytvořen v roce 2015, dotační program Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva v roce 2018.

Kritickým vyhodnocením Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2013 až 2018 a analýzou současného stavu provádění přípravy občanů k obraně státu však bylo identifikováno také několik zásadních nedostatků.

Za nejzávažnější z nich lze označit fakt, že stávající pedagogický sbor, zejména na základních, ale i středních školách, není k výuce problematiky obrany státu dostatečně odborně připraven, nemá dostatek informací k obsahu výuky a nedisponuje doporučeními ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k formám a metodám výuky předmětné problematiky v jednotlivých hodinách. Tato skutečnost je umocňována nefunkčním systémem přípravy budoucích pedagogických pracovníků v oblasti obrany státu na pedagogických fakultách vysokých škol¹³.

Závažným nedostatkem je také absence systému dobrovolné přípravy občanů¹⁴ k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti. Právní předpisy v plné míře nezohledňují potřeby státu v této oblasti a nevytvářejí ani podmínky pro naplnění práva občanů se do přípravy k obraně státu, a to výhradně mimo výkon branné povinnosti, dobrovolně zapojit. Institut dobrovolné přípravy občanů k obraně státu není Ministerstvem obrany dostatečně koncepčně připraven, propagován a podporován. Stávající nabídka Ministerstva obrany není občany dostatečně využívána. O tomto stavu byla informována vláda, která uložila ministrovi obrany připravit návrh řešení cestou samostatného zákona o připravenosti občanů k obraně České republiky¹⁵. Návrh věcného záměru tohoto zákona byl po projednání v Legislativní radě vlády stažen z programu vlády s tím, že Ministerstvo obrany předloží řešení formou novelizace stávajících právních předpisů. Skutečnosti zjištěné při přípravě věcného záměru¹⁶ a související ideové návrhy byly využity při tvorbě analytické i věcné části Koncepce.

V rámci analýzy současného stavu byly dále identifikovány tyto podstatné nedostatky:

- problematika obrany státu je sice v potřebném rozsahu zahrnuta do rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání, do výuky je však zařazována spíše okrajově, dle šetření České školní inspekce v prosinci 2015 otázky obrany státu více než okrajově vyučovala pouze polovina základních škol a třetina víceletých gymnázií;

¹³ Uvedené nedostatky byly identifikovány v rámci Meziřezortní expertní pracovní skupiny pro výuku bezpečnostních témat zřízenou usnesením vlády ze dne 8. března 2017 č. 174 a v rámci aktivit prováděných Ministerstvem obrany na školách.

¹⁴ Na které se nevztahuje příprava občanů k obraně státu prováděná podle § 52 odst. 4 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

¹⁵ Usnesení vlády ze dne 5. června 2017 č. 431.

¹⁶ Návrh věcného záměru zákona o připravenosti občanů k obraně státu (č. OVA 976/17).

- na základních školách nejsou dosahovány očekávané výstupy z učení – z výběrového zjišťování výsledků vzdělávání v bezpečnostních tématech provedeného Českou školní inspekcí na jaře 2017 vyplývá, že průměrná úspěšnost žáků 9. ročníků základních škol v odpovědích na testové položky tematické části obrana státu dosahuje nevyhovujících 51 %;
- stejně jako ostatní bezpečnostní témata, i problematika obrany státu je na základních školách vyučována roztržštěně v několika předmětech, což potvrzuje i zpráva Ministerstva vnitra o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách¹⁷;
- na středních školách je problematika obrany státu vyučována pouze okrajově podle rámcových vzdělávacích programů z roku 2007¹⁸, které z hlediska obsahu neodpovídají současným potřebám Ministerstva obrany;
- na některých základních školách dochází k tomu, že výchovu a vzdělávání v oblasti obrany státu neprovádí pedagogický sbor, ale je svěřena jiným subjektům, například spolkům, nestátním neziskovým organizacím, právníkům a fyzickým osobám apod., které tak nahrazují roli škol, místo toho, aby jejich participace měla pouze zákonem stanovený doplňkový charakter;
- Národní institut pro další vzdělávání a prostřednictvím krajských vojenských velitelství také Ministerstvo obrany provádějí akreditovaná školení v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, účast učitelů je však nízká, školy o tuto aktivitu neprojevují zájem (například do kurzu k problematice přípravy občanů k obraně státu nebyl podle šetření České školní inspekce nikdy vyslán žádný učitel z téměř 74 % základních a středních škol v České republice);
- rezort Ministerstva obrany jako gestor problematiky přípravy občanů k obraně státu nemá možnost vyjádřit se ke kvalitě programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a jejich poskytovatelů v rámci akreditačního řízení, o akreditaci tak mohou žádat i subjekty, které mají například vazbu na extremistická či nacionalistická hnutí nebo se neztotožňují s oficiální politikou státu, případně mohou být akreditovány programy, které sice splňují formální požadavky, ale jejich náplň je z hlediska rezortu Ministerstva obrany nedostatečná či přímo závadná;

¹⁷ Schválená usnesením vlády ze dne 8. března 2017 č. 174.

¹⁸ Ve znění pozdějších dodatků a změn, které však neupravují oblast zajišťování obrany státu.

- pro potřeby výuky na základních ani středních školách nejsou vydány žádné učebnice a učební texty, studijní literatura používaná na některých vysokých školách, včetně Univerzity obrany, je mnohdy neaktuální a neodpovídá současnému právnímu rámci;
- Ministerstvo obrany nemá v seznamu recenzentů sestavovaném dle vnitřního předpisu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy¹⁹ žádného zástupce; existuje tak riziko možného udělení schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy bez odborného posouzení Ministerstvem obrany;
- v současném právním řádu nejsou nastaveny mechanismy pro zajištění dostatečné odborné úrovně subjektů podílejících se na vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu na školách a není tak garantována požadovaná kvalita a obsah tohoto vzdělávání;
- není naplňováno usnesení vlády ze dne 5. října 2011 č. 734 o začlenění tematik ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult; důvodem je zejména jeho pouze doporučující charakter a absence společenské poptávky po učitelích s aprobační souvislostí s bezpečnostními tématy ze strany základních a středních škol (materiál je z hlediska obsahu neaktuální);
- společné minimum stanovující minimální obsahové standardy pro profilující oblasti vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti na vysokých školách²⁰ již neodpovídá soudobým požadavkům a je žádoucí jej aktualizovat tak, aby všechny žádosti o akreditaci studijních programů vysokých škol v oblasti bezpečnosti byly posuzovány jednotně.

Analýza provádění přípravy občanů k obraně státu dále ukázala, že výrazně zastaraly také nástroje, prostřednictvím kterých se ve své nabídce stát obrací k občanům. Jako závažné nedostatky byly identifikovány tyto skutečnosti:

- není nabízena systematická ani jednorázová distanční příprava občanů k obraně státu využívající moderní informační a komunikační prostředí, nejsou vytvořeny vzdělávací programy pro vzdělávání občanů prostřednictvím e-learningových kurzů nebo účelových seminářů;
- nejsou zpracovány edukační materiály pro dobrovolnou přípravu dospělé populace v míru;
- ve sdělovacích prostředcích ani v prostředí internetu není vedena soustavná informační a edukativní kampaň zvyšující povědomí veřejnosti o roli občanů při obraně státu,

¹⁹ Směrnice náměstka ministra pro vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k postupu a stanoveným podmínkám pro udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům a k zařazování učebnic a učebních textů do seznamu učebnic.

²⁰ Definované usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 3. července 2007 č. 32.

využívající například pravidelná vystoupení politiků a odborníků, dokumentární pořady, hrané filmy, soutěže, reportáže, spoty a podobně;

- v některých aktivitách rezortu Ministerstva obrany na podporu přípravy občanů k obraně státu, zejména při prezentacích organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na školách, dochází k nežádoucímu zasahování do působností jiných subjektů, stanovených zákonem č. 2/1969 Sb., kompetenční zákon, případně jinými právními předpisy²¹;
- Ministerstvo obrany, stejně jako některá další ministerstva a územní samosprávné celky poskytují prostřednictvím dotačních programů nestátním neziskovým organizacím finanční prostředky k realizaci projektů na podporu provádění přípravy občanů k obraně státu a dalších činností souvisejících s branností²², tato podpora však není koordinována;
- pro dotační programy související s problematikou obrany státu a branností není v rezortu Ministerstva obrany vytvořen systém plánování, provádění a vyhodnocování kontrol zaměřených na obsahovou náplň přímo v místě a v době realizace projektu;
- v rezortu Ministerstva obrany není vytvořen odpovídající organizační a procesní rámec k efektivnímu naplňování koncepce; některé věcně odpovědné organizační celky, včetně krajských vojenských velitelství, nedisponují dostatečně odborně a pedagogicky připraveným personálem, technikou a materiálem;
- plánování aktivit souvisejících s přípravou občanů k obraně státu v rezortu Ministerstva obrany není systematické, mnoho akcí není do plánů činnosti rezortu Ministerstva obrany na kalendářní rok vůbec zahrnováno;
- informačně-komunikační nástroje Ministerstva obrany jsou zaměřeny především na propagaci aktivit pořádaných v rámci přípravy občanů k obraně státu, nemají však žádoucí vzdělávací účinek;
- prezentace organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na školách a na veřejnosti jsou obecně hodnoceny pozitivně, ze strany veřejnosti, médií a škol jsou však chybně zaměňovány za výuku, která by měla probíhat v rámci stanoveného vzdělávání;
- prezentace organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na veřejnosti organizované na ústřední úrovni nejsou prováděny rovnoměrně ve všech regionech, převažují akce realizované v hlavním městě a jeho okolí;
- v rezortu Ministerstva obrany není zpracován širěji využitelný rámec pro strategickou komunikaci k problematice přípravy občanů k obraně státu zajišťující konzistenci

²¹ Například zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

²² § 52 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

informačně-komunikačních aktivit všech zainteresovaných ústředních správních úřadů, správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků;

- webové stránky věnované problematice přípravy občanů k obraně státu jsou málo orientovány na získávání dovedností, nejsou moderní a uživatelsky přívětivé, postrádají některé běžně používané funkcionality a nejsou pravidelně aktualizovány;
- potenciál sociálních sítí není plně využíván, sledovanost vytvořených účtů je nízká, chybí schopnost bezprostředně reagovat na dotazy uživatelů, v některých případech jsou Ministerstvem obrany zveřejňována média, která vzbuzují negativní reakce veřejnosti i některých složek integrovaného záchranného systému;
- není využíváno pozitivních zkušeností z řešení přípravy občanů k obraně v jiných zemích.

V neposlední řadě bylo v rámci analýzy konstatováno, že současný právní řád reprezentovaný zákony takzvaného balíčku branné legislativy²³ poskytuje pouze nejasný náhled na zákonné zapojení vojáků do přípravy občanů k obraně státu, například prostřednictvím dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti. Jako jedna z příčin bylo identifikováno narušení žádoucí provázanosti specifických institutů brannosti ve vzájemně souvisejících právních předpisech zásadní změnou ve výkonu branné povinnosti v míru v roce 2004. Tato změna nebyla dostatečně promítnuta do zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, a ten tak neupravuje, jestli je příprava vojáků v míru prostřednictvím dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti, prováděného podle jiných právních předpisů, součástí institutu přípravy občanů k obraně, nebo nikoli.

Vyhodnocení splnění cílů stanovených Koncepcí přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 stejně jako uvedené skutečnosti zjištěné v rámci analýzy současného stavu provádění přípravy občanů k obraně státu byly využity při zpracování věcné části Koncepce.

²³ Zejména zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky a zákon č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze.

3. CÍLE KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Koncepce vychází z institucionálního chápání zajišťování obrany a ze základního principu, že za přípravu a zajišťování obrany státu odpovídá vláda, přičemž adekvátní díl odpovědnosti nesou kromě ústředních orgánů státní správy a orgánů územních samosprávných celků také samotní občané. Za vlastní přípravu občanů k obraně státu odpovídají ministerstva a jiné správní úřady v rozsahu stanoveném příslušnými právními předpisy²⁴, přičemž její řízení a stanovení jejího rozsahu a obsahu je v gesci Ministerstva obrany.

V Koncepci je zdůrazněna klíčová role samotného občana a nutnost jeho aktivního, samostatného a zodpovědného přístupu k získávání nezbytných znalostí a k osvojení si dovedností a způsobů chování využitelných v případě jeho participace na zajišťování obrany státu. Vedle osobní připravenosti občana k případnému plnění úkolů za vojenské krizové situace je pro občana motivující také možnost využití získaných vědomostí a dovedností v osobním či profesním životě případně při mimořádných událostech či v krizových situacích nevojenského charakteru.

Cílem Koncepce je popsat priority, směry dalšího vývoje a cílový stav systému přípravy občanů k obraně státu z hlediska celospolečenské potřeby ve všech jeho segmentech v období let 2019 až 2024. Kromě definování cílového stavu obsahuje Koncepce rovněž výčet konkrétních úkolů k zajištění její průběžné implementace prostřednictvím komplexního a vzájemně se doplňujícího přístupu ústředních správních úřadů, správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků. U každého úkolu je stanovena odpovědnost a uveden časový rámec jeho plnění.

Hlavním cílem koncepce je s využitím různých nástrojů a postupů navést systém vedoucí ke zlepšení současného stavu přípravy občanů k obraně státu prováděné prostřednictvím vzdělávání na základních a středních školách, a to zejména cestou zkvalitnění přípravy současných i budoucích pedagogických pracovníků na provádění výuky předmětné problematiky. Dalším cílem, který Koncepce sleduje, je vytvoření systému dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti, včetně provedení souvisejících legislativních úprav.

Koncepce dále akcentuje důležitost využívání moderních informačních technologií a prostředků komunikace při otevřené distanční i tradiční prezenční formě vzdělávání.

²⁴ Zejména zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, nebo zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

ČÁST B: KONCEPCE – CÍLOVÝ STAV

Cílový stav je v následujících kapitolách Koncepce popisován prostřednictvím přítomného času.

4. REŽIMY PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Příprava občanů k obraně státu probíhá z hlediska obsahu, zaměření, rozsahu, intenzity a organizace v různých režimech, v závislosti na aktuální bezpečnostní situaci, případně na krizovém stavu vyhlášeném v České republice²⁵.

V míru je plně respektován liberální přístup a využíván princip dobrovolnosti této přípravy s výjimkou případů definovaných příslušnými právními předpisy²⁶.

Pokud je na základě zhoršování mezinárodní bezpečnostní situace Parlamentem České republiky vyhlášen stav ohrožení státu nebo válečný stav, je princip dobrovolnosti nahrazen povinnostmi. Rozsah, obsah, intenzita a organizace přípravy včetně specifikace cílových skupin občanů jsou stanoveny Ministerstvem obrany. Příprava občanů k obraně státu za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je organizována obecními úřady²⁷ a probíhá podle zpracovaných dílčích plánů obrany. Z této přípravy jsou osvobozeni vojáci v mimořádné službě a občané již zapojení do plnění obranných úkolů.

Úkol č. 1:

V rámci pravidelné aktualizace stanovit v dílčích plánech obrany rozsah, obsah, intenzitu a organizace přípravy občanů k obraně státu včetně specifikace cílových skupin občanů, u kterých bude prováděna.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: ústřední správní úřady, správní úřady a orgány územních samosprávných celků

Termín: 2021

²⁵ § 52 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

²⁶ Zejména zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, nebo zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

²⁷ § 8 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

5. RÁMEC PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Vývoj bezpečnostního prostředí s sebou přináší celé spektrum vzájemně se prolínajících vnějších i vnitřních bezpečnostních hrozeb, které mohou vyústit do mimořádné události či nevojenské i vojenské krizové situace, nebo jejich souběhu. Na tuto skutečnost odpovídajícím způsobem reaguje i systém přípravy obyvatelstva České republiky na mimořádné události a krizové situace. Využívá komplexní přístup, který k předcházení hrozeb a zmírnění jejich případných negativních dopadů kombinuje vojenské a civilní nástroje. Vzhledem k tomu probíhá příprava občanů k obraně státu, prováděná v gesci Ministerstva obrany, komplementárně s přípravou občanů na mimořádné události a nevojenské krizové situace, realizovanou v působnosti Ministerstva vnitra, přičemž oba postupy se vzájemně ovlivňují a doplňují. Toto řešení umožňuje eliminovat duplicity, zvyšuje efektivitu přípravy, přispívá ke sjednocování přístupů, opatření a nástrojů a k synergii krizového a obranného plánování.

Občany k obraně státu připravují zejména školy a školská zařízení²⁸ tvořící vzdělávací soustavu²⁹. Na přípravě se mohou podílet také subjekty mimo tuto soustavu, přičemž je zajištěna kvalita jimi poskytovaných služeb. Ministerstvo obrany s těmito subjekty spolupracuje a na základě jasně stanovených kritérií podporuje jejich aktivity přispívající k naplňování ustanovení právních předpisů a cílů Koncepce.

Úkol č. 2:

V souladu s působnostmi stanovenými právním řádem rozvíjet v návaznosti na Koncepci spolupráci se subjekty mimo vzdělávací soustavu se zaměřením na koordinaci a metodické usměrnění jejich aktivit ve prospěch provádění přípravy občanů k obraně státu.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: ústřední správní úřady, správní úřady a orgány územních samosprávných celků, subjekty mimo vzdělávací soustavu

Termín: průběžně

Ústřední správní úřady, správní úřady a orgány územních samosprávných celků v rámci své zákonné působnosti realizují úkoly přípravy občanů k obraně státu v souladu s principy této Koncepce. Vzájemně přitom spolupracují a vyměňují si v nezbytně nutném rozsahu informace z informačních systémů, které vedou. Ministerstvo obrany přípravu občanů k obraně státu řídí. Dále organizuje pravidelná jednání za účelem plánování a koordinace

²⁸ § 52 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

²⁹ § 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

aktivit, kontrolní a metodické činnosti a výměny zkušeností.

K řešení složitých odborných otázek problematiky přípravy občanů k obraně státu v rámci implementace Koncepce je Ministerstvem obrany využívána mezirezortní pracovní skupina zřízená v rámci Výboru pro obranné plánování³⁰. Tato pracovní skupina jedná podle aktuální potřeby.

Úkol č. 3:

V rámci Výboru pro obranné plánování zřídit mezirezortní pracovní skupinu k implementaci Koncepce.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: Ministerstvo zahraničí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo zdravotnictví, Správa státních hmotných rezerv, Kancelář prezidenta republiky

Termín: 2019

Spolupráce všech orgánů odpovědných za provádění přípravy občanů k obraně státu se subjekty mimo vzdělávací soustavu směřuje k cílené dobrovolné účasti mládeže i dospělé populace na volnočasových aktivitách organizovaných na podporu přípravy občanů k obraně státu. Tyto aktivity mají různorodý charakter, jde zejména o zájmovou činnost s branně-sportovním a technickým zaměřením, pobyty v přírodě, tábory, tematické dny, akreditované kurzy, přednášky, semináře či besedy na různá témata. Ministerstvo obrany plní v této souvislosti roli odborného garanta. Organizuje pravidelná jednání za účelem výměny zkušeností a poskytování metodické pomoci.

Úkol č. 4:

Pravidelně organizovat semináře a jiná pracovní jednání s ústředními správními úřady, správními úřady a orgány územních samosprávných celků k výměně zkušeností a poznatků z realizace přípravy občanů k obraně státu dle Koncepce.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: ústřední správní úřady, správní úřady a orgány územních samosprávných celků, subjekty mimo vzdělávací soustavu

Termín: průběžně

³⁰ Výbor pro obranné plánování je stálým pracovním orgánem Bezpečnostní rady státu pro koordinaci plánování opatření k zajištění obrany České republiky.

6. PŘÍPRAVA V REZORTU MINISTERSTVA OBRANY

V návaznosti na základní strategické dokumenty České republiky³¹ a koncepční dokumenty³² Ministerstva obrany je vytvořen systém přípravy personálu, který je orientován na komplexní řešení otázek zajišťování bezpečnosti a činnosti státu a jeho občanů ve vojenských krizových situacích. Příprava vojáků a civilních zaměstnanců³³ rezortu Ministerstva obrany k obraně státu je zaměřena na formování pevného vztahu jednotlivců i kolektivů k obraně vlasti, k utváření pocitu spoluodpovědnosti za vnější bezpečnost státu a ochranu jeho obyvatel a k vytvoření či rozvoji jejich odborných, fyzických, psychických a dalších kvalit.

Příprava vojáků v činné službě i vojáků v záloze (podrobněji popsána v kapitole 7.5) k obraně státu je zakotvena a odpovídajícím způsobem popsána v právním řádu. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, je novelizován a vymezuje, že příprava vojáků v míru prostřednictvím dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti, prováděná podle jiných právních předpisů, je součástí přípravy občanů k obraně státu.

Úkol č. 5:

Přípravit novelizaci zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, případně souvisejících předpisů, zajišťující zahrnutí přípravy prováděné v rámci dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti v míru do přípravy občanů k obraně státu.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: 2022

Příprava personálu rezortu Ministerstva obrany k zajišťování obrany státu včetně pravidelné aktualizace a doplnění znalostí a dovedností je součástí akreditovaného i neakreditovaného vzdělávání poskytovaného ve vojenských školách, výcvikových zařízeních a organizačních celcích rezortu Ministerstva obrany. Tam, kde je to žádoucí a vhodné, je tato příprava doplněna o vzdělávací aktivity poskytované jinými subjekty. K osobnímu odbornému růstu vojáků a civilních zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany rovněž přispívá účast na odborných seminářích a konferencích orientovaných na problematiku obrany státu pořádaných v České republice i v zahraničí.

³¹ Bezpečnostní strategie České republiky, schválena usnesením vlády ze dne 4. února 2015 č. 79, a Obranná strategie České republiky, schválena usnesením vlády ze dne 13. března 2017 č. 194.

³² Například Koncepce přípravy personálu pro potřeby rezortu Ministerstva obrany na léta 2019 - 2025.

³³ Pro potřeby Koncepce se civilními zaměstnanci rozumí státní zaměstnanci a zaměstnanci v pracovním poměru podle § 178 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, a ostatní civilní zaměstnanci rezortu Ministerstva obrany.

Vzdělávací a výcvikové aktivity poskytované rezortem Ministerstva obrany obsahující prvky přípravy občanů k obraně státu jsou uváděny v přehledu vzdělávacích a výcvikových aktivit Ministerstva obrany pro kalendářní rok.

Na podporu vzdělávání v oblasti přípravy k obraně státu je vojákům a civilním zaměstnancům rezortu Ministerstva obrany v rámci vnitřního informačního systému k dispozici e-learningový kurz.

Úkol č. 6:

Přípravit a v rámci vnitřního informačního systému rezortu Ministerstva obrany uvést do provozu e-learningový kurz pro vojáky a civilní zaměstnance rezortu Ministerstva obrany k problematice přípravy občanů k obraně státu.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: 2019

6.1 Akreditované vzdělávání na vojenských školách

Problematika přípravy k obraně státu je zařazena do školních vzdělávacích programů a akreditovaných vzdělávacích a studijních programů nabízených vojenskými školami. Výchova a vzdělávání žáků a studentů na vojenských školách jsou vedle získávání a rozvoje odborných znalostí a dovedností zaměřeny na rozvíjení a upevňování vlastenectví, hrdosti, cti, odvahy a obětavosti, loajality a schopnosti upřednostňovat zájmy celku nad zájmy individuálními.

Vojenské školy se na přípravě občanů k obraně státu podílejí také formou organizování odborných konferencí, seminářů a přednášek pro akademickou, odbornou i laickou veřejnost, provádění prezentací a pořádání soutěží pro školy a veřejnost a vzájemnou spolupráci v branně-bezpečnostních tématech s ostatními školami v České republice. Aktuální informace o těchto aktivitách jsou pravidelně zveřejňovány na internetových stránkách škol.

Střední a vyšší odborné vzdělávání

Problematika přípravy občanů k obraně státu je součástí školních vzdělávacích programů oborů vzdělání zařazených do vzdělávací nabídky Vojenské střední školy a vyšší odborné školy Ministerstva obrany.

U vyššího odborného vzdělávání je problematika přípravy občanů k obraně státu začleněna do akreditovaného vzdělávacího programu Ochrana vojsk a obyvatelstva při

krizových situacích. V rámci tohoto programu jsou připravováni odborníci na krizové řízení³⁴ a zajišťování obrany státu z rezortu Ministerstva obrany, dalších ústředních správních úřadů, správních úřadů, orgánů územních samosprávných celků a dalších institucí.

Vysokoškolské vzdělávání

Tematika zajišťování obrany státu je začleněna ve všech studijních programech bakalářského, magisterského i doktorského studia poskytovaného Univerzitou obrany i Vojenským oborem při Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy.

Univerzita obrany je prioritně určena pro vzdělávání vojáků a civilních zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany. Současně poskytuje vzdělávání také pro potřeby státní správy, územní samosprávy a dalších prvků bezpečnostního systému České republiky. Prostřednictvím akreditovaných bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů bezpečnostních oborů³⁵ a programů celoživotního vzdělávání připravuje odborníky zejména pro ozbrojené síly České republiky a pro oblast bezpečnosti České republiky a občany k obraně státu³⁶.

Univerzita obrany působí v roli expertního centra v oblastech zajišťování bezpečnosti a obrany státu. Ve vědních oborech souvisejících s těmito oblastmi realizuje rovněž vědeckou, výzkumnou, inovační a expertní činnost. Při vzdělávání specialistů pro oblast bezpečnosti a obrany státu spolupracuje s ostatními vysokými školami v České republice i v zahraničí.

K prohloubení získaných teoretických i praktických poznatků, k rozvoji jejich aplikace v praxi a k rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti jsou k oblasti zajišťování bezpečnosti a obrany státu v rámci jednotlivých studijních programů vyhlášována témata závěrečných prací studentů vysokoškolského studia a posluchačů kariérových a odborných kurzů³⁷. Na předmětnou problematiku je zaměřena rovněž studentská tvůrčí a odborná činnost.

Vojenský obor při Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy připravuje zaměstnance rezortu Ministerstva obrany v bakalářských a magisterských studijních programech v oblastech vzdělávání Kinantropologie a Tělesná výchova a sport. Obor poskytuje odborné kurzy v odbornosti tělovýchova a sport ve prospěch ozbrojených sil České republiky i dalších bezpečnostních sborů.

³⁴ § 39 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

³⁵ Nařízení vlády č. 275/2016 Sb., o oblastech vzdělávání ve vysokém školství.

³⁶ § 94 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

³⁷ Například Kurz strategického řízení obrany Centra bezpečnostních a vojenskostrategických studií Univerzity obrany.

6.2 Celoživotní vzdělávání

Problematika vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu postupuje celým systémem celoživotního vzdělávání zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany. Vzdělávací a výcvikové aktivity v rámci celoživotního vzdělávání jsou určeny k získávání, udržování a prohlubování znalostí, dovedností a kompetencí zaměstnanců na jednotlivých služebních a pracovních místech a zároveň k jejich dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Příprava je realizována především ve výcvikových zařízeních a vojenských školách Ministerstva obrany, zejména ve Vojenské akademii – Velitelství výcviku a na Univerzitě obrany. V případech, kdy je to žádoucí a vhodné, je tato příprava doplněna o vzdělávací aktivity poskytované jinými subjekty v tuzemsku nebo v zahraničí.

Vzdělávání vojenského personálu

Celoživotní vzdělávání vojenského personálu v oblasti přípravy k obraně státu probíhá v kariérových a vybraných odborných kurzech.

Vzdělávání státních zaměstnanců a zaměstnanců v pracovním poměru

Vzdělávání státních zaměstnanců a zaměstnanců v pracovním poměru podle § 178 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, má charakter prohlubujícího vzdělávání a respektuje vzdělávací programy a rámcová pravidla pro vzdělávání státních zaměstnanců připravená Ministerstvem vnitra³⁸. Je realizováno zejména prostřednictvím kurzů, školení a konzultací.

Vzdělávání ostatních civilních zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany

Příprava ostatních civilních zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany v oblasti přípravy k obraně státu je zaměřena zejména na získávání znalostí o zajišťování obrany státu a řešení krizových situací vojenského i nevojenského charakteru. Po vzniku pracovního poměru absolvují tito zaměstnanci povinné jednotné vstupní vzdělávání, jehož součástí je také modul věnovaný přípravě občanů k obraně státu.

Úkol č. 7:

Zavést systém a připravit obsah jednotného vzdělávání ostatních civilních zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany v oblasti přípravy k obraně státu.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: 2019

³⁸ Služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 29. října 2015 č. 9/2015, kterým se stanoví Rámcová pravidla vzdělávání státních zaměstnanců ve služebních úřadech.

Vedle vojáků a civilních zaměstnanců rezortu Ministerstva obrany jsou ve vojenských vzdělávacích a výcvikových zařízeních připravováni rovněž odborníci na oblast bezpečnosti, obrany státu, ochrany obyvatelstva a krizového řízení z ústředních správních úřadů, správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků, případně z jiných organizací.

7. PŘÍPRAVA MIMO REZORT MINISTERSTVA OBRANY

Příprava občanů k obraně státu probíhá především formou vzdělávání, založeného na snaze získat znalosti a dovednosti využitelné při vojenské krizové situaci a na poznání národní identity, vojenských tradic a kulturního dědictví. V rámci této přípravy dochází k pochopení úkolů a místa ozbrojených sil v bezpečnostním systému České republiky a k porozumění zapojení občanů do obranných aktivit v případě vážného ohrožení země.

Pro efektivní provádění přípravy občanů k obraně státu mimo rezort Ministerstva obrany je zajištěna kvalitní studijní literatura, učebnice a učební pomůcky, příručky a informační a propagační materiály pro všechny popsané cílové skupiny. Vybrané produkty jsou k dispozici rovněž v elektronické podobě.

7.1 Příprava pedagogických pracovníků

Příprava budoucích i stávajících pedagogických pracovníků vyučujících problematiku přípravy občanů k obraně státu je z kvalitativního i časového hlediska základním pilířem provádění přípravy občanů k obraně státu v míru.

Příprava budoucích pedagogických pracovníků

Příprava je prováděna vysokými školami připravujícími budoucí pedagogické pracovníky podle vládou schváleného revidovaného společného vědomostního základu implementovaného do studijních programů vysokých škol, což přispívá k jednotnému přístupu k předmětné oblasti. Do společného vědomostního základu je začleněna problematika přípravy občanů k obraně státu.

Během studia získávají všichni budoucí učitelé napříč obory základní informace o významu členství České republiky v Evropské unii a Severoatlantické alianci, o poslání ozbrojených sil v demokratické společnosti a o jejich úkolech při zajišťování kolektivní obrany v souladu se Severoatlantickou smlouvou a při řešení krizových situací vojenského i nevojenského charakteru. Současně získávají informace o základních pilířích zajišťování obrany státu a o významu a parametrech přípravy občanů k této obraně.

Ministerstvo obrany spolupracuje s vysokými školami připravujícími budoucí pedagogické pracovníky v oblasti přípravy občanů k obraně státu například formou provádění přednášek, participace na tvorbě studijních materiálů, vedení a posuzování závěrečných prací studentů, odborných konzultací a podobně.

Úkol č. 8:

Provést revizi dokumentu Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult schváleného usnesením vlády ze dne 5. října 2011 č. 734.

Odpovídá: Ministerstvo vnitra

Součinnost: Ministerstvo obrany, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, věcně příslušná ministerstva

Termín: 2020

Úkol č. 9:

Poskytovat odbornou pomoc vysokým školám připravujícím budoucí pedagogické pracovníky v oblasti přípravy občanů k obraně státu.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: vysoké školy, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

Příprava stávajících pedagogických pracovníků

Souběžně s přípravou budoucích pedagogů na vysokých školách probíhá navazující další vzdělávání stávajících pedagogických pracovníků³⁹. K tomu jsou pro příslušné cílové skupiny (základní vzdělávání resp. střední vzdělávání) připraveny programy vzdělávání zaměřené na rozšíření a prohloubení odborné kvalifikace, její udržování a pravidelnou aktualizaci a doplnění znalostí z oblasti přípravy občanů k obraně státu.

Ministerstvo obrany provádí pravidelnou přípravu stávajících pedagogických pracovníků formou akreditovaných vzdělávacích programů vedených odborně připravenými lektory zejména z jednotlivých krajských vojenských velitelství. Termíny a místa konání této přípravy jsou zahrnuty do plánu činnosti rezortu Ministerstva obrany na příslušný kalendářní rok a jsou zveřejňovány na internetovém portálu Ministerstva obrany.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje přípravu stávajících pedagogů základního i středního vzdělávání prostřednictvím akreditovaných programů Národního institutu pro další vzdělávání. Na těchto programech se lektorsky podílí Ministerstvo obrany.

Na přípravě stávajících pedagogů v oblasti přípravy občanů k obraně státu se podílejí

³⁹ § 24 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, a navazující vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

rovněž další vzdělávací instituce, kterým byla Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy udělena akreditace. V databázi Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro udělování akreditací je vytvořena samostatná oblast Obrana státu. Při rozhodování o udělování akreditací vzdělávacím institucím a vzdělávacím programům v oblasti Obrana státu vychází Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy také z expertního stanoviska Ministerstva obrany.

Akreditované programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti přípravy občanů k obraně státu jsou po splnění předepsaných podmínek průběžně prodlužovány. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy kontroluje činnost akreditovaných vzdělávacích institucí při uskutečňování předmětných akreditovaných programů v souladu s právními předpisy⁴⁰.

Úkol č. 10:

Zařadit problematiku přípravy občanů k obraně státu do kvalifikačního studia ředitelů základních škol.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: 2020

Úkol č. 11:

Zařadit problematiku přípravy občanů k obraně státu do nabídky akreditovaných programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků základního a středního vzdělávání prováděných Národním institutem pro další vzdělávání a pravidelně ji inzerovat.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (Národní institut pro další vzdělávání)

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: 2019

Úkol č. 12:

V databázi Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro udělování akreditací vytvořit samostatnou oblast Obrana státu.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: 2019

⁴⁰ § 25 odst. 5 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů.

Úkol č. 13:

Při rozhodování o udělování akreditací institucím a programům dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřených na problematiku obrany státu spolupracovat s Ministerstvem obrany.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: 2019 a poté průběžně

7.2 Příprava státních zaměstnanců státní správy, úředníků územní samosprávy a volených zastupitelů

Státní zaměstnanci státní správy a úředníci územní samosprávy jsou s problematikou zajišťování obrany státu v obecné rovině seznamováni v rámci komplexní přípravy v oblasti krizového řízení. Jejich kvalifikace je prohlubována průběžným vzděláváním, volení zastupitelé⁴¹ prochází jednorázovou přípravou, kterou organizuje a provádí Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.

Úředníci územních samosprávných celků, kteří vykonávají správní činnosti při zajištění ochrany obyvatel a krizovém řízení, prokazují zvláštní odbornou způsobilost. Náplní těchto správních činností je také problematika zajišťování obrany státu.

Výše uvedené formy přípravy jsou prováděny Ministerstvem vnitra v úzké součinnosti s Ministerstvem obrany a dalšími ústředními správními úřady. Ministerstvo obrany zpracovává k přípravě v problematice zajišťování obrany státu samostatný vzdělávací modul⁴² Zajišťování obrany státu a podle potřeby se podílí na přednáškové činnosti.

Na přípravě státních zaměstnanců státní správy a úředníků územní samosprávy se podílí také Správa státních hmotných rezerv. V kurzech hospodářských opatření pro krizové stavy připravuje specialisty, kteří se podílejí na zajišťování obrany státu. Oblast hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv je rovněž oborem státní služby, ve kterém jsou státní zaměstnanci připravováni ke složení úřednické zkoušky. Úředníci územní samosprávy jsou připravováni v kurzech zvláštní odborné způsobilosti.

Nedílnou součástí systému přípravy státních zaměstnanců státní správy a úředníků

⁴¹ Pro potřeby Koncepce se volenými zastupiteli rozumí zejména starostové obcí, starostové obcí s rozšířenou působností, primátoři statutárních měst a hejtmani.

⁴² Podrobněji popsán v Koncepci vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení schválené usnesením vlády ze dne 10. července 2017 č. 508.

územní samosprávy k výkonu činností majících vazbu na zajišťování obrany státu je soustavná metodická podpora ze strany rezortu Ministerstva obrany. Je prováděna odbornými orgány v rámci kontrol výkonu přenesené působnosti a v rámci seminářů zaměřených na otázky zajišťování obrany státu a operační přípravy státního území České republiky. Další formou přípravy státních zaměstnanců státní správy jsou pravidelná cvičení orgánů krizového řízení Severoatlantické aliance a Evropské unie prováděná na ústřední úrovni.

Důležitou součástí přípravy této cílové skupiny je distanční příprava, využívající moderní informační a komunikační prostředí, například cestou e-learningových kurzů.

Oblast obrany státu a řešení krizových situací vojenského charakteru je zahrnuta také do zvláštní části úřednické zkoušky v oboru státní služby Zabezpečování obrany státu a správa vojenských újezdů⁴³, jehož gestorem je Ministerstvo obrany.

7.3 Příprava v rámci základního a středního vzdělávání

Příprava žáků základního a středního vzdělávání je z hlediska dlouhodobého záměru stěžejním segmentem přípravy občanů k obraně státu. Problematika přípravy občanů k obraně státu je explicitně zařazena do rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání a následně také do školních vzdělávacích programů základních a středních škol. Rámcové vzdělávací programy jsou z hlediska obsahu aktualizované, problematika obrany státu je zařazena do struktury vzdělávacích oblastí a oborů tak, aby bylo školám umožněno efektivní vzdělávání.

S ohledem na aktuální společenské potřeby v oblasti přípravy občanů k obraně státu je mezirezortní pracovní skupinou zřízenou na úrovni Výboru pro obranné plánování (uvedenou v kapitole 5) v rámci závěrečného vyhodnocení Koncepce provedena analýza struktury a obsahu rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání.

Úkol č. 14:

V rámci revize aktualizovat rámcové vzdělávací programy pro základní a střední vzdělávání v návaznosti na Koncepci.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Součinnost: Ministerstvo obrany, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 2020

Úkol č. 15:

⁴³ V souladu s nařízením vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby, se od 1. července 2019 jedná o obor státní služby Obrana.

V návaznosti na vyhodnocení Koncepce posoudit rámcové vzdělávací programy pro základní a střední vzdělávání z hlediska naplňování společenské potřeby v oblasti přípravy občanů k obraně státu a míry jejich aplikace ve výuce na školách a navrhnout opatření k jejich případné úpravě.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, další věcně příslušná ministerstva

Termín: 2. polovina 2024

Provádění přípravy občanů k obraně státu na školách je koncipováno a v rámci jednotlivých oborů vzdělávání prováděno tak, aby rozvíjelo občanské a právní vědomí žáků, posilovalo jejich smysl pro osobní i občanskou odpovědnost a motivovalo je k aktivní a kvalitní účasti na životě demokratické společnosti v souvislosti s plněním úkolů obrany státu.

U žáků je utvářen pozitivní hodnotový systém opřený o historickou zkušenost a ovlivňován jejich postoj k obraně státu a k ochraně fyzického i duševního zdraví, životů, životního prostředí a majetku při krizových situacích vojenského charakteru. Při výuce je zohledňován věk jednotlivých cílových skupin. Vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty důležité pro osobní rozvoj jedince v oblasti přípravy občanů k obraně státu získané v průběhu povinné školní docházky jsou rozvíjeny v průběhu středního vzdělávání.

Žáci v rámci vzdělávání získávají základní informace o současném bezpečnostním prostředí, o důvodech členství České republiky v mezinárodních bezpečnostních organizacích a jeho důsledcích, o bezpečnostním systému České republiky, o principech obrany státu a o úloze ozbrojených sil České republiky při řešení krizí vojenského i nevojenského charakteru. Zároveň se seznamují s povinnostmi, které občanům České republiky ve vztahu k obraně státu vyplývají z právních předpisů. Součástí vzdělávání v oblasti obrany státu je rovněž problematika mezinárodního humanitárního práva. Informace získané v průběhu studia jsou žáci schopni uplatnit v reálné krizové situaci. Požadované klíčové kompetence a výsledky učení v uzlových bodech jsou stanoveny rámcovými vzdělávacími programy.

Přípravu řídí odborně připravený pedagogický sbor. Pokud je problematika obrany státu na školách vyučována v několika předmětech⁴⁴, je ze strany vedení škol zajišťována potřebná koordinace a komplementární přístup pedagogických pracovníků. Na výuce se vhodným způsobem podílejí externí subjekty, přičemž při jejich výběru je ze strany škol kladen důraz na jejich odbornost a kvalitu. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v této oblasti poskytuje školám rámcovou metodickou pomoc, například prostřednictvím

⁴⁴ Usnesení vlády ze dne 8. března 2017 č. 174.

webových stránek. Ministerstvo obrany podporuje výchovu a vzdělávání v oblasti obrany státu příležitostnými prezentacemi organizačních celků rezortu Ministerstva obrany ve školách a školských zařízeních nebo prostřednictvím organizování vědomostních a kreativních soutěží (podrobněji popsanych v kapitole 9).

Pro potřeby pedagogických pracovníků je Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy zpracováno metodické doporučení k provádění výuky v oblasti přípravy občanů k obraně státu v základním a středním vzdělávání. Metodické doporučení obsahuje zejména návrh rozložení závazných výsledků učení v jednotlivých uzlových bodech výchovy a vzdělávání, doporučení výběru odpovídajících forem a metod výuky a doporučení ohledně používání názorných pomůcek usnadňujících pochopení učiva. Dále obsahuje doporučení k propojení učiva různých vyučovacích předmětů a k vytváření mezipředmětových vazeb rozšiřujících klíčové kompetence žáka. Nezbytnou součástí metodického doporučení je rovněž informace o základních souvisejících právních předpisech, seznam doporučené literatury, využitelné k přípravě pedagogických pracovníků nebo přímo k výuce, a seznam odkazů na využitelné webové stránky. Metodické doporučení je v elektronické podobě zveřejněno na internetových portálech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva obrany.

Úkol č. 16:

Zpracovat metodické doporučení k provádění výuky v oblasti přípravy občanů k obraně státu v základním a středním vzdělávání a zveřejnit jej na internetovém portálu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva obrany.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: 2021

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy průběžně využívá soubor opatření zdůrazňujících význam bezpečnostních témat⁴⁵ a přispívajících ke zvýšení kvality vzdělávání v této oblasti. Mezi tato opatření patří například pravidelné pořádání konferencí k výuce bezpečnostních témat pro pedagogickou veřejnost, provádění metodických seminářů s vedoucími odborů školství jednotlivých krajských úřadů a s řediteli škol prostřednictvím krajských pracovišť Národního institutu pro další vzdělávání nebo vydávání pedagogicko-organizačních informací. Nedílnou součástí tohoto souboru opatření poukazujících na význam bezpečnostních tematik je pravidelné zveřejňování relevantních aktualit, dokumentů, doporučení a informací na internetových portálech Ministerstva školství, mládeže

⁴⁵ Včetně problematiky obrany státu.

a tělovýchovy a jemu podřízených institucí (například Česká školní inspekce, Národní ústav pro vzdělávání a Národní institut pro další vzdělávání).

Úkol č. 17:

Realizovat soubor opatření ke zdůraznění významu vzdělávání v oblasti bezpečnostních témat a ke zvýšení kvality tohoto vzdělávání.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

*Součinnost: Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví,
Ministerstvo dopravy*

Termín: průběžně

Na podporu vzdělávání v oblasti obrany státu jsou v souladu s příslušnými právními předpisy a rámcovými vzdělávacími programy tvořeny a vydávány učebnice a učební texty⁴⁶. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy při udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům zabývajícím se problematikou obrany státu spolupracuje dle vnitřního předpisu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy⁴⁷ s Ministerstvem obrany.

Úkol č. 18:

Zpracovat návrh na zařazení recenzentů navržených Ministerstvem obrany do seznamu recenzentů pro udělování schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: 2019

Úkol č. 19:

Při udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům souvisejícím s problematikou obrany státu využívat recenzenty navržené Ministerstvem obrany splňující předepsané požadavky.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: průběžně

Česká školní inspekce každoročně provádí elektronické zjišťování výsledků žáků vybraných ročníků základních a středních škol zaměřené na různé předměty, vzdělávací

⁴⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

⁴⁷ Směrnice náměstka ministra pro vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k postupu a stanoveným podmínkám pro udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům a k zařazování učebnic a učebních textů do seznamu učebnic.

oblasti nebo gramotnosti s cílem prověřit dosažené znalosti a dovednosti ve vztahu k příslušným rámcovým vzdělávacím programům. Do zjišťování výsledků žáků vybraných ročníků základních škol jsou zařazena rovněž bezpečnostní témata včetně problematiky obrany státu. Zjištěné výsledky tohoto testování slouží jako zpětná vazba žákům, školám i státu a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jsou využívány mimo jiné k případným úpravám hlavních kurikulárních dokumentů nebo nastavování efektivní metodické podpory školám. Pro potřeby vyhodnocení Koncepce jsou příslušné výsledky v agregované podobě poskytovány také Ministerstvu obrany.

Úkol č. 20:

Zařadit do zjišťování výsledků žáků vybraných ročníků základních a středních škol také bezpečnostní témata včetně problematiky obrany státu a jeho komentované výsledky poskytnout Ministerstvu obrany.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (Česká školní inspekce)

Součinnost: Ministerstvo obrany

Termín: listopad 2021

K doplnění vzdělávání je využívána rovněž informální výchova zaměřená na formování osobnosti jedince v rozmanitých životních situacích a neformální výchova podporující branně-sportovní a technické aktivity využitelné při obraně státu, vyznačující se cílevědomostí, systematičností a přitažlivostí při respektování principu dobrovolnosti. Neformální práce s mládeží je organizována tak, aby rozvíjela zájem a aktivitu žáků a zároveň umožnila uplatnění nabytých znalostí, vědomostí, dovedností v praxi, například organizováním soutěží, sportovními aktivitami, dětskými tábory, pobytem v přírodě nebo tvořivou hrou. Ministerstvo obrany podporuje neformální výchovu prostřednictvím neinvestičních dotačních programů (podrobněji popsanych v kapitole 11).

7.4 Příprava studentů terciárního vzdělávání

Systematická příprava studentů vysokých škol k obraně státu a k obecným otázkám bezpečnosti probíhá pouze v rámci akreditovaných studijních programů v oblasti vzdělávání Bezpečnostní obory⁴⁸ a v rámci přípravy budoucích pedagogických pracovníků. Ostatní studenti vysokých škol, stejně jako studenti vyšších odborných škol a konzervatoří, jsou chápáni jako ostatní dospělá populace.

⁴⁸ Nařízení vlády č. 275/2016 Sb., o oblastech vzdělávání ve vysokém školství.

7.5 Příprava ostatní dospělé populace

Příprava a vzdělávání ostatní dospělé populace jsou zajišťovány především formou zvyšování veřejné informovanosti. K tomu jsou na obecní, regionální, krajské nebo celostátní úrovni využívány tisk a další sdělovací prostředky.

Pro nejširší dospělou populaci jsou zpracované a na internetových stránkách Ministerstva obrany snadno a bez omezení dostupné základní informační a vzdělávací produkty.

K přípravě občanů k obraně státu je rovněž využíván všeobecný rámec celoživotního vzdělávání nabízející kurzy, vzdělávací moduly, případně rekvalifikační programy.

Dobrovolné aktivity občanů, zejména pokud jde o získávání znalostí a dovedností například v sebeobraně, zacházení se zbraněmi, první pomoci a zdravotně jsou významným příspěvkem k zajišťování bezpečnosti a obrany České republiky. Ministerstvo obrany disponuje adekvátními nástroji na jejich podporu a proaktivně je využívá.

V míru s převzetím výkonu branné povinnosti

Příprava prováděná v rámci dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti je nedílnou zákonnou součástí přípravy občanů k obraně státu (podrobněji popsáno v kapitole 6).

Občané k naplnění svého práva podílet se v míru na zajišťování obrany státu využívají institut aktivní zálohy⁴⁹, který propojuje ozbrojené síly České republiky s veřejností. Základním úkolem vojáků v aktivní záloze je příprava na plnění úkolů ozbrojených sil České republiky za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Na plnění úkolů podle svého předurčení se občané – vojáci v záloze - připravují již v míru v organických jednotkách. Kromě toho mohou vojáci v aktivní záloze v míru plnit některé úkoly při řešení nevojenských krizových situací nebo sloužit v operačním nasazení u vojenských útvarů a zařízení, pro něž jsou předurčení. Služba v aktivní záloze je vojákům i jejich zaměstnavatelům finančně kompenzována.

Dalším nástrojem umožňujícím občanům podílet se v míru na zajišťování obrany České republiky je účast na dobrovolném vojenském cvičení⁵⁰. Je příležitostí pro ty občany, kteří pro pracovní a jiné povinnosti nemohou vykonávat službu v aktivní záloze, přesto se ale hodlají osobně zapojit do přípravy k obraně státu.

⁴⁹ Dle § 5 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

⁵⁰ Dle § 5a zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

Dobrovolné vojenské cvičení poskytuje občanům České republiky, kteří nevykonali vojenskou činnou službu, základní vojenskou přípravu v redukovaném časovém rámci. Cvičení u těchto osob probíhá formou jednorázového kurzu základní přípravy o délce šesti týdnů, případně dvou třítýdenních částí, ve Velitelství výcviku – Vojenské akademii. Sestává zejména ze základní taktické, střelecké, tělesné, topografické a zdravotnické přípravy.

Občané - vojáci v záloze absolvují dobrovolná vojenská cvičení v dohodnutých termínech u vojenských útvarů a zařízení nebo u krajských vojenských velitelství.

V míru mimo výkon branné povinnosti

Občan se k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti připravuje individuálně. Může přitom využívat nabídku subjektů poskytujících relevantní služby.

V České republice je právními předpisy vytvořen systém umožňující provádění, koordinaci, finanční a metodickou podporu a kontrolu dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti. Legislativní řešení rozpracovává § 52 odst. 5 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, kterým je stanoveno, že na přípravě občanů k obraně státu se mohou podílet i občanská sdružení⁵¹, církve, náboženské společnosti a další právnické osoby podle svého účelu a poslání v součinnosti s územními samosprávnými celky a stanovuje podrobnosti provádění takové spolupráce, včetně jejího finančního, personálního a organizačního rámce.

Systém dobrovolné přípravy k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti nabízí občanům možnost všeobecné přípravy na situace související se zajišťováním obrany státu, naplňováním spojeneckých závazků nebo plněním jiných úkolů ozbrojených sil České republiky v míru.

Systém umožňuje prostřednictvím množiny vybraných akreditovaných spolků budovat a rozvíjet na dobrovolném principu mravní, vědomostní, dovednostní, fyzický, mentální i vlastenecký potenciál občanů České republiky. V případě krizové situace využívají a uplatňují občané nově získané i rozvinuté kvality. Tím je posilována nejen jejich osobní odolnost vůči reálným hrozbám a připravenost k plnění úkolů ve prospěch ozbrojených sil České republiky v případě vojenské krizové situace, ale také celková odolnost státu a jeho připravenost reagovat na hrozby související s vnější bezpečností České republiky.

V rámci tohoto systému je v Ministerstvu obrany vytvořen zastřešující organizační celek, který akredituje kvalifikované spolky, církve, náboženské společnosti a další osoby se

⁵¹ Z pohledu aktuálních zákonů, zejména zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěčeneckých fondů, jde o zapsané spolky.

stanoveným předmětem činnosti. Jedná se o branně-sportovní, technické a další činnosti využitelné pro zajišťování obrany státu, a to zejména zdravotní péči a první pomoc, sebeobranu, parašutismus, radioamatérství, kynologii, střelecké sporty, potápění, orientaci v terénu, práci s mapou, letecké sporty, modelářství a motorismus (řidičské dovednosti i technické aspekty). Podmínky akreditace jsou stanoveny právním předpisem. Ministerstvo obrany prostřednictvím zastřešujícího organizačního celku poskytuje akreditovaným subjektům finanční podporu cestou dotačních programů.

V rámci zastřešujícího organizačního celku je vytvořen školitelský tým, který u akreditovaných subjektů zajišťuje metodickou podporu a poradenství ve vybraných branně-sportovních a technických oborech. Příslušníci tohoto týmu splňují předepsané kvalifikační předpoklady a odborné požadavky, které v oboru své působnosti průběžně rozvíjejí.

Do procesu dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti jsou prostřednictvím spolupráce s krajskými vojenskými velitelstvími zapojeny rovněž orgány územních samosprávných celků, zejména jako příjemci informační a metodické podpory. V oblasti přípravy občanů k obraně státu jsou krajská vojenská velitelství řízena velením Armády České republiky, po odborné stránce jsou koordinována zastřešujícím organizačním celkem.

Zastřešující organizační celek spolupracuje s dalšími orgány státní správy, plánuje, připravuje a provádí akreditovaná vzdělávání, zpracovává metodiky a využitelné vzorové dokumenty, organizuje školení, přednášky a další akce na podporu svého poslání, provádí vydavatelskou činnost a zajišťuje informační podporu prostřednictvím internetového portálu a sociálních sítí. Dále v souladu se správním řádem⁵² vede evidenci občanů dobrovolně se připravujících k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti cestou akreditovaných subjektů a zaznamenává údaje o rozsahu a odborném zaměření výcviku a o úrovni znalostí, schopností a dovedností využitelných při obraně státu.

Úkol č. 21:

Připravit novelizaci zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, zajišťující vytvoření podmínek pro dobrovolné zapojení občanů do přípravy k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: věcně příslušná ministerstva

Termín: 2020

⁵² Zejména se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Za stavu ohrožení státu a za válečného stavu

Koncepce se přípravou občanů k obraně státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu nezabývá. Obecné principy této přípravy prováděné v míru jsou platné i pro provádění přípravy občanů k obraně státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu a jsou popsány v kapitole 4.

V rámci plnění předběžných opatření vyhlášených v Ministerstvu obrany jsou připraveny plány, opatření, postupy a jiná související dokumentace k realizaci přípravy občanů k obraně státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu. Ministerstvo obrany v rámci své působnosti předkládá vládě případné další návrhy opatření k zajištění realizace přípravy občanů k obraně státu v aktuálních podmínkách.

8. ROLE KRAJSKÝCH VOJENSKÝCH VELITELSTVÍ

Role krajských vojenských velitelství v procesu přípravy občanů k obraně státu je vzhledem k jejich zákonem stanovené působnosti⁵³ i vzhledem ke znalosti podmínek v regionech jedinečná a nezastupitelná. Krajská vojenská velitelství se na přípravě občanů k obraně státu podílejí zejména plněním funkce koordinační, metodické, vzdělávací, prezentační, informačně-komunikační, administrativní a kontrolní.

V rámci své teritoriální působnosti jsou krajská vojenská velitelství koordinátorem dílčích aktivit v oblasti přípravy občanů k obraně státu, a to jak směrem k vojenským útvarům a zařízením, tak směrem k orgánům státní správy, územní samosprávy, školám, vzdělávacím zařízením, spolkům, církvím, náboženským společnostem a dalším právnickým osobám. O aktivitách připravovaných z ústřední úrovně jsou krajská vojenská velitelství informována odbornými orgány Ministerstva obrany, které rovněž zajišťují, aby k jejich realizaci na teritoriu příslušného krajského vojenského velitelství docházelo ve vhodných termínech. Vedle naplňování role koordinátora poskytují krajská vojenská velitelství při přípravě těchto aktivit rovněž nezbytnou metodickou pomoc, případně se na jejich praktické realizaci podílejí.

Krajská vojenská velitelství podporují přípravu občanů k obraně státu přednáškovou a lektorskou činností, přičemž spolupracují s orgány státní správy a samosprávy, se školami, školskými zařízeními a jinými subjekty. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků organizačně a lektorsky zabezpečují bezplatná akreditovaná školení pro učitele základních a středních škol. Tato školení jsou organizována v každém kraji nejméně dvakrát ročně. Přednáškovou a lektorskou činnost na školách, ve školských zařízeních a v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků provádí z pedagogického a odborného hlediska připravený⁵⁴ personál.

Úkol č. 22:

Stanovit kvalifikační předpoklady a odborné požadavky pro lektory rezortu Ministerstva obrany provádějící další vzdělávání pedagogických pracovníků a zajistit jejich naplnění.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: 2019

⁵³ § 9 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

⁵⁴ Například absolvováním magisterského studia v oblasti pedagogiky nebo akreditovaných kurzů zaměřených na pedagogicko-výchovné dovednosti (pedagogické minimum).

K přípravě občanů k obraně státu přispívají krajská vojenská velitelství prostřednictvím provádění vzdělávání a vojenského výcviku vojáků v záloze⁵⁵ k plnění bojových, záchranných a humanitárních úkolů a výchovou k vlastenectví.

Krajská vojenská velitelství se prováděním odborných přednášek a poskytováním metodické pomoci podílejí rovněž na přípravě starostů obcí a pracovníků krizových oddělení a pracovišť územní samosprávy. Příprava těchto osob probíhá rovněž při procvičování činností spojených s plněním branné povinnosti občanů (například odvodní řízení) na krajských úřadech a obecních úřadech obcí s rozšířenou působností.

Krajská vojenská velitelství se v souladu s plánem činnosti rezortu Ministerstva obrany na příslušný kalendářní rok podílejí na organizování společenských, sportovních, kulturních či jiných akcí na místní nebo regionální úrovni, souvisejících s prezentací Armády České republiky na veřejnosti (například dny dětí, dny otevřených dveří vojenských útvarů a zařízení, jiné aktivity orgánů územní samosprávy nebo prvků integrovaného záchranného systému).

Krajská vojenská velitelství participují na pravidelném ověřování splnění cílů přípravy občanů k obraně státu stanovených právními předpisy a vnitřními předpisy nebo plánovacími dokumenty rezortu Ministerstva obrany.

K realizaci opatření ve vztahu k přípravě občanů k obraně státu vymezených právními předpisy a Koncepcí jsou krajská vojenská velitelství personálně posílena a patřičně materiálně a technicky vybavena. Navýšení počtů personálu prioritně řešícího problematiku přípravy občanů k obraně státu u krajských vojenských velitelství probíhá ve dvou fázích. V první fázi je nevyhovující stav zabezpečení personálem řešen vytvořením jednoho služebního místa, druhá fáze je realizována po nabytí účinnosti zákona řešícího dobrovolnou přípravu občanů k obraně státu v míru mimo brannou povinnost, a to posílením krajských vojenských velitelství o další tři služební místa s odpovídajícími požadavky na vzdělání a odborné vybavení.

Úkol č. 23:

Provést personální posílení krajských vojenských velitelství o jedno služební místo vojáka z povolání, v návaznosti na tento krok zabezpečit úpravu působnosti krajských vojenských velitelství ve vnitřním předpise rezortu Ministerstva obrany a zajistit potřebné materiální a technické zabezpečení.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

⁵⁵ Včetně vojáků v aktivní záloze vytvářené podle § 5 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

Termín: 2020

Úkol č. 24:

Provést personální posílení krajských vojenských velitelství o další tři služební místa vojáků z povolání, v návaznosti na tento krok zabezpečit úpravu působnosti krajských vojenských velitelství ve vnitřním předpise rezortu Ministerstva obrany a zajistit potřebné materiální a technické zabezpečení.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: po nabytí účinnosti zákona řešícího dobrovolnou přípravu občanů k obraně státu v míru mimo brannou povinnost.

9. INFORMAČNĚ-KOMUNIKAČNÍ AKTIVITY

Informačně-komunikační aktivity zaměřené na podporu provádění přípravy občanů k obraně státu vycházejí z priorit komunikace na kalendářní rok pravidelně zveřejňovaných v ročním plánu činnosti rezortu Ministerstva obrany. Jsou koordinovány příslušným odborným orgánem Ministerstva obrany, který zároveň zajišťuje a koordinuje spolupráci s mimorezortními subjekty.

Informačně-komunikační aktivity přispívají k naplňování Koncepce, jejich prostřednictvím je široká veřejnost informována o problematice přípravy občanů k obraně státu. Napomáhají rovněž k příležitostné distribuci nezbytných informačních a edukativních dokumentů všem věkovým kategoriím veřejnosti. Vytvářejí prostor ke komunikaci prostřednictvím tradičních i moderních komunikačních nástrojů, zejména tištěných a elektronických médií. K elektronické komunikaci jsou využívány zejména sociální sítě, umožňující kromě zveřejňování oficiálních sdělení rovněž diskusi k vybraným tématům s odbornou či laickou veřejností. Součástí informačně-komunikačních aktivit je organizování vědomostních nebo kreativních soutěží, ať už příležitostně nebo v dlouhodobém formátu. Soutěže a jejich výherci jsou odpovídajícím způsobem medializováni.

Ke zvýšení povědomí veřejnosti o problematice obrany státu jsou v závislosti na možnostech rezortu Ministerstva obrany využívány také moderní technologie a nástroje (aplikace na mobilní a nositelnou elektroniku) a populární hry (například geocaching nebo karetní a deskové hry).

Vzhledem k důležitosti tématu je Ministerstvem obrany zpracován širěji využitelný rámec pro strategickou komunikaci k problematice přípravy občanů k obraně státu. Tento rámec přispívá k zajištění potřebné konzistence a koordinace informačně-komunikačních aktivit orgánů státní správy a územní samosprávy k tématu. Je využíván zejména tiskovými a informačními pracovníky napříč správními úřady, ale také jejich dalšími představiteli poskytujícími vyjádření k problematice přípravy občanů k obraně státu sdělovacím prostředkům. Rámec pro strategickou komunikaci formuluje základní linie sdělení a hlavní témata pro informačně-komunikační aktivity. Obsahuje také soubor typických otázek, které mohou být prezentujícím položeny ze strany médií a veřejnosti.

Úkol č. 25:

Zpracovat rámec pro strategickou komunikaci.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: věcně příslušná ministerstva a jiné správní úřady

Termín: 2019

K praktické podpoře vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu na základních a středních školách jsou na celostátní i regionální úrovni organizovány prezentace organizačních celků rezortu Ministerstva obrany. Tyto aktivity (například projektové dny, soutěže, přednášky nebo besedy) mají ve vztahu k vzdělávacímu procesu pouze doplňkový charakter a nenahrazují výuku. Prezentace na školách probíhají zásadně za přítomnosti kmenových pedagogických pracovníků škol. Svým obsahem jsou orientovány na poslání a úlohy ozbrojených sil České republiky, na roli občana při zajišťování obrany státu a nezasahují do působnosti jiných rezortů. V průběhu prezentací je žákům vždy objasňováno, že Česká republika klade důraz na předcházení ozbrojeným konfliktům a řešení bezpečnostních výzev diplomatickými, politickými a dalšími nenásilnými prostředky.

V rámci informačně-komunikačních aktivit jsou rezortem Ministerstva obrany na celostátní i regionální úrovni pořádány rovněž prezentace pro širokou veřejnost zaměřené na úkoly ozbrojených sil České republiky, na spolupráci s aliančními a partnerskými zeměmi při zajišťování obrany a na působení Armády České republiky a Vojenské policie v zahraničních misích i v rámci integrovaného záchranného systému.

Na regionální úrovni jsou tyto prezentace realizovány jednotlivými vojenskými útvary a zařízeními s možností využít spolupráci s jinými subjekty (například územní samosprávné celky, složky integrovaného záchranného systému, veteránská hnutí, spolky, církve, školy, domovy mládeže nebo zařízení pro seniory).

Prezentace na školách a pro veřejnost jsou vždy prováděny v součinnosti s krajskými vojenskými velitelstvími a z hlediska obsahu, termínů a místa provedení jsou koordinovány odborným orgánem Ministerstva obrany. Prezentace realizované z ústřední úrovně jsou z geografického pohledu prováděny vyváženě. Informace o prezentacích na školách a na veřejnosti jsou zveřejňovány v regionálním, případně celostátním tisku a médiích.

Problematika přípravy občanů k obraně státu je široké laické i odborné veřejnosti zprostředkovávána rovněž prostřednictvím různých domén internetového portálu Ministerstva obrany (například www.pokos.army.cz) a sociálních sítí (například Twitter, Facebook), naplňujících roli zdroje informací a zároveň sloužících jako platforma pro výměnu názorů a odborné poradenství. Informace zveřejňované na webových stránkách jsou průběžně aktualizovány. Na webu je zájemcům k dispozici e-learningový kurz zaměřený výhradně na problematiku přípravy občanů k obraně státu.

Úkol č. 26:

Pravidelně aktualizovat obsah webových stránek www.pokos.army.cz a účtů Ministerstva obrany na sociálních sítích.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: průběžně

Úkol č. 27:

Připravit a na internetovém portálu Ministerstva obrany uvést do provozu e-learningový kurz k výuce a testování znalostí zájemců z řad široké veřejnosti v oblasti přípravy občanů k obraně státu.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: 2020

Na podporu informovanosti veřejnosti o přípravě občanů k obraně státu jsou zaměřeny vybrané produkty vydavatelské, nakladatelské a produkční činnosti rezortu Ministerstva obrany. Občanům různých věkových kategorií jsou tak selektivně distribuovány například plakáty, informační letáky, kapesní průvodci, příručky, publikace, propagační předměty nebo krátké filmové materiály. Pro dospělou populaci je Ministerstvem obrany vytvořena informativní publikace o roli občana při zajišťování obrany státu a o možnostech, jak se na tuto roli dá již v míru dobrovolně připravovat.

Úkol č. 28:

Vydat a příležitostně distribuovat informativní publikaci pro dospělé o roli občana při zajišťování obrany státu a o možnostech, jak se na tuto roli dá již v míru dobrovolně připravovat.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: 2020

10. FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ

Zřízení a provoz zastřešujícího organizačního celku zajišťujícího dobrovolnou přípravu občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti (včetně personálního, materiálního a technického zajištění v ústředí i na všech krajských vojenských velitelstvích, vytvoření odpovídajícího informačního systému, poskytování dotací a příspěvků akreditovaným spolkům apod.) vyžaduje vyčlenění finančních prostředků v rozpočtu rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany ve výši přibližně 200 mil. Kč ročně.

Ostatní aktivity spojené s přípravou občanů k obraně státu jsou hrazeny z prostředků vyčleněných v rámci jednotlivých kapitol státního rozpočtu bez navýšení, jednotlivým orgánům státní správy a územní samosprávy nevznikají náklady nad rámec stávajícího rozpočtu jednotlivých rozpočtových kapitol.

Finanční náklady na zajištění přípravy občanů k obraně státu na úrovni územní samosprávy jsou hrazeny z prostředků již vyčleněných na výkon přenesené působnosti státní správy v rámci územních rozpočtů územních samosprávných celků.

Úkol č. 29:

Vyčlenit finanční prostředky ve výši 200 mil. Kč ročně v rozpočtu kapitoly 307 - Ministerstvo obrany na pokrytí výdajů na vytvoření systému včetně zřízení a provozu zastřešujícího organizačního celku zajišťujícího dobrovolnou přípravu občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti, a to bez požadavků na dodatečné navýšení rozpočtu této kapitoly nad stanovený limit výdajů.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Termín: po nabytí účinnosti zákona řešícího dobrovolnou přípravu občanů k obraně státu v míru mimo brannou povinnost.

11. VYUŽITÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ

Ministerstvo obrany poskytuje neinvestiční dotace nestátním neziskovým organizacím k uskutečnění projektů, které přispívají k naplňování cílů státní dotační politiky v oblasti obrany státu vyhlášených každoročně vládou. Pro podporu provádění přípravy občanů k obraně státu jsou využívány zejména dotační program Příprava občanů k obraně státu a dotační program Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva.

Cílem dotačního programu Příprava občanů k obraně státu je zajistit u žáků základních a středních škol rozvoj znalostí, dovedností a návyků týkajících se branně-bezpečnostní problematiky, a to cestou projektů podporujících školní i mimoškolní vzdělávání. Program je realizován prostřednictvím různých aktivit, například formou pořádání besed, přednášek, výstav, tematických a projektových dnů a ukázek, organizováním herních a soutěžních aktivit, praktických cvičení, táborů pro děti a mládež, pobytů v přírodě a dalších mimoškolních aktivit zaměřených výhradně na problematiku brannosti.

Dotační program Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva má za cíl napomáhat k získávání branně-sportovních a technických dovedností a návyků obyvatelstva, podporovat rozvoj jeho fyzické kondice a zdravého způsobu života a tím vytvářet podmínky k jeho rychlému zapojení do řešení vojenských krizových situací. Program je naplňován prostřednictvím branně-bezpečnostních sportů a sportovně technické činnosti využitelných při zvládnutí krizových situací, a to zejména střeleckých sportů, sebeobran, radioamatérství, kynologie, orientace v terénu, práce s mapou, motorizmu (řidičské dovednosti i technické aspekty), potápění, leteckých sportů a parašutizmu. Program je využíván při zajišťování dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti.

Přidělování dotací subjektům realizujícím projekty související s problematikou obrany státu a brannosti je koordinováno ze strany ministerstev a územních samosprávných celků. V souvislosti s úpravou právních předpisů zabývajících se dobrovolnou přípravou občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti je mezirezortní pracovní skupinou zřízenou Výborem pro obranné plánování (uvedenou v kapitole 5) posouzena možnost zavedení systému efektivní koordinace přidělování neinvestičních dotací nestátním neziskovým organizacím realizujícím projekty související s problematikou obrany státu a brannosti.

Úkol č. 30:

Posoudit možnost zavedení systému koordinace přidělování neinvestičních dotací nestátním

neziskovým organizacím realizujícím projekty související s problematikou obrany státu a brannosti.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: Ministerstvo financí, věcně příslušná ministerstva, orgány územních samosprávných celků, Úřad vlády

Termín: 2021

V rezortu Ministerstva obrany je pro dotační programy související s problematikou obrany státu a brannosti vytvořen systém plánování, provádění a vyhodnocování kontrol zaměřených na obsahovou náplň přímo v místě a v době realizace projektu. Tyto kontroly jsou prováděny odbornými orgány Ministerstva obrany. Kontroly projektů realizovaných v rámci podpory dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti jsou prováděny z úrovně zastřešujícího organizačního celku v součinnosti s územně příslušnými krajskými vojenskými velitelstvími.

Úkol č. 31:

Zavést systém plánování, provádění a vyhodnocování kontrol zaměřených na obsahovou náplň projektů dotačních programů Ministerstva obrany s vazbou na problematiku obrany státu a brannosti přímo v místě a v době jejich realizace.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: Úřad vlády, Ministerstvo financí

Termín: 2020

12. INFORMACE VLÁDĚ

Plnění úkolů vyplývajících z Koncepce je Ministerstvem obrany v součinnosti s ostatními úřady státní správy a územní samosprávy pravidelně vyhodnocováno. Informace o zjištěném stavu je zároveň s návrhy na řešení zjištěných nedostatků předkládána vládě jedenkrát za dva roky.

Úkol č. 32:

Předkládat vládě informaci o stavu implementace Koncepce včetně návrhu na řešení nedostatků.

Odpovídá: Ministerstvo obrany

Součinnost: věcně příslušná ministerstva a jiné správní úřady

Termín: v roce 2020, 2022 a 2024 (vždy v únoru)

13. ZÁVĚR

Koncepce je součástí struktury strategických a koncepčních dokumentů pro oblast bezpečnosti a obrany státu, jež společně vytvářejí podmínky pro realizaci opatření k zajišťování obrany České republiky. Její implementace přispěje nejenom ke zvýšení úrovně připravenosti občanů na řešení celého spektra možných krizových situací bez ohledu na jejich charakter, ale také ke zvýšení kvality systému zajišťování bezpečnosti a obrany České republiky.

Uvedení Koncepce do praxe je založeno na promítnutí v ní uvedených řešení, opatření a úkolů do právního řádu České republiky a do koncepčních a plánovacích dokumentů jednotlivých věcně příslušných ministerstev a orgánů územní samosprávy. Dosažení popsaného cílového stavu je předpokládáno v roce 2024.